

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in veča s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja upravnistvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice, št. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posodne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadno vratice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Občni zbor „kat. tisk. društva“.

V torek, dne 28. julija se je sešel v čitalnici občni zbor „kat. tisk. društva“ in se je njegovih udov zbralo zopet enkrat v večjem številu. Gosp. predsednik, korar dr. Ivan Križanič otvoril ob 1/2 11. uri sejo. O prvi točki dnevnega reda, o „kat. društveni tiskarni“, povzame profesor dr. Mlakar besedo in po sklepnem računu lanskega leta razpravlja o gmotnem stanju kat. tiskarne in o premoženju „kat. tisk. društva“. Gg. društveniki so iz njegovih podatkov povzeli, da stoji tiskarna na trdnih nogah, a da tudi kat. tiskovno društvo yes čas svojega obstanka ni boljše stalo, kakor danes. Na to pa predsednik priporoča občnemu zboru, naj naroči novemu društvenemu odboru, naj si toliko denarja izposodi, da bo tiskarna iz cela njegova last. Zdaj namreč tiskarna ni dejanska last tisk. društva, ampak le po imenu; lastnik tiskarne pa je „tajno društvo“, katerega je kat. tiskovno društvo tudi deležnik. To pa predsednik predlaga zbog tega, ker vé iz skušnje, da tiskarni ni ravno na hasek, če ima več gospodarjev, enotno vodstvo bi jej pa dobro dejalo; tudi bi se potem laglje povdarjalo v tiskarni katol. stališče. Prof. dr. Mlakar mu pritrdi v obče, vendar pa zavoljo gmotnih pomislikov za zdaj ni predsednikovih misli ter predlaga, naj še ostane na dalje pri starem, dokler še društvo nima dovolj denarja za-njo, in zato tudi zbor pritrdi njegovemu predlogu.

Pri drugi točki dnevnega reda pa zbor presreduje najpred predlog nekaterih društvenikov, ali bi ne kazalo „Slov. Gospodarja“ izdajati le trikrat na mesec, da se tako prihrani časniški kolek; za štirti teden bi pa odbor naj skrbel za nov list. Toda večini društvenikov se ta predlog ne zdi primeren in tudi odbor se do zdaj ni mogel odločiti za-nj. Gledé na drugi predlog pa so bili vsi društveniki enih misli, naj se namreč „Slov. Gospodar“ daje cenejšé. Da pa se to more izgoditi, ponujali so skušeni

g. prelat Kosar novemu odbóru eno in drugo misel: Naj se ponovi vabilo k pristopu v kat. tisk. društvo zlasti za to, da se zamore „Slov. Gospodar“ cenejšé izdajati; — naj nehajo vse priloge ali naj se jih sploh doda le toliko, kolikor je pri ceni 2 gld. mogoče; — naj se priobči vsako leto obširno poročilo o stanju društva, njegovem premoženju in številu društvenikov; naj se določi število vsakoletnih odborovih sej in društveniki, ki volitev sprejmejo, naj se moralično (z besedo) zavežejo, da bodo tudi k sejam redno prihajali; — naj se odbor zlasti posvetuje zastran prodaje po društvu založenih tiskovin in knjig; naj tiskarna, če je mogoče, nekoliko odjenja pri stroških tiska „Slov. Gospodarja“; tako bi vtegnilo tudi število naročnikov zdatno poskočiti in to bi zopet vrglo dobička, če že ne toliko v denarji, gotovo pa v duševnem in gmotnem napredku slov. ljudstva.

Na tretjem mestu je bila po dnevnem redu volitev novega odbora. Z ozirno večino glasov so bili izvoljeni p. n. gg: kanoniki Hrg, dr. Križanič, Hribovšek, dr. Mlakar in prof. Matek, odvetnik dr. Glančnik, zdravnik dr. Ferik, vikar Borsečnik, dvorni kapelan Majcen, za namestnike pa korar J. Bohinc, prof. Košan, korvikar Kavčič in Gabr. Majcen, učitelj c. kr. vadnice.

Slednjič še gosp. predsednik povzame besedo in prečita list, v katerem veleč. g. nadžupnik Konjiški, Fr. Mikuš, ki je tudi pri zborovanju, ponuja tiskarni sv. Cirila kot domačemu podjetju proti odškodnini 400 fl. tisek 12. natisa J. Rozmanovega molitvenika „Družbenih bukvic za dekleta“, ki je last križevske družbe v Konjicah. Za prijazno ponudbo je zbor izrekel preblag. gospodu dekanu zahvalo. Profesor dr. Mlakar se končno zahvaljuje g. predsedniku za lepo vodstvo zborovanja in sploh delovanje v prid društva a gg. dalnjim in bližnjim društvenikom za njih blago prisotnost. G. predsednik obljubi novim odbornikom, da jim hoče po „Slov. Gospodarji“ oznaniti, kedaj da se uredi novi odbor, in potem ob 1/2 1 uri zaključil občni zbor.

Končujoč svoje poročilo dostavimo le še to, naj novi odbor na novo vživlja delovanje „kat. tisk. društva“ ter ga obdrži v tem jako dobrem stanu, kakor si ga je doslej pridobilo. Gledé na tiskarno pa je še le vprašanje časa, kedaj da preide v polno last društva.

Naše ljudske šole.

(Govoril Fr. Robič v drž. zboru dne 2. julija.)

III. Kar pa se tiče šole same, naglašam jaz posebej to, da so nekateri učni predmeti posebno pripravni za to, da delajo na vzgojo otrok in to so veronauk, pouk v maternem jeziku in v zgodovini z domoznanstvom. Jaz sicer tukaj ne morem govoriti o vzgojeslovnih stvaréh, kaj malega pa bi vendar rad o tem izpregovoril. Strah božji, zaupanje v Boga, spoštovanje, ponižnost, ljubezen — te kreposti gotovo jačijo нравno razsodbo in čistijo mišljenje. Pouk v materinščini ima imenitno mesto v vzgojevalnem pouku. Os, okoli katere se suče to poučevanje, pa je berilo. V tem se uči otrok izpoznavati jezik svojega naroda, pridobiva si misli; jezik vzbuja v njem čustva, vzdiguje mu sočutje, ponuja mu sklepe, podaja načela, nagiba voljo na dobro. Veliko stori pri vzgojevanji tudi pouk v zgodovini in domoznanji. Le-ta pouk naj pred vsem budi ljubezen do cesarja in domovine. (Pritrjevanje na desni.) Ljubezen do domovine izvira pa iz domoljubja in domoznanje mora se torej učiti, kar je največ mogoče. Otrok mora domačo zemljo izpoznavati v vsej njeni lepoti in ceniti vse njene bogatije.

Ko že govorim o tem, spominjam se ukaza iz lanskega leta. Ukaz je splošen in izdalo ga je ministerstvo gotovo vsled kacega slučaja do predsedništva okrajnih šolskih svetov in govori o potrebi poučevanja v zgodovini na ljudskih šolah. Jaz se sicer po polnem strinjam s tem ukazom, vendar pa obžalujem, da ga je nek predsednik večih okrajnih šolskih svetov, akoravno se ukaz nikakor ne dotika ljudskih šol na Spodnjem Štajarskem, razposlal v obliki, ki more napeljati človeka na ki ve sodbe in on je tudi napeljal. (Poslanec Klu: čujte!) Jaz bi prosil za dovoljenje, da berem uvod tega ukaza in pa nekaj stavkov necega uvodnega članka in sicer zato, da stvar pojasnim. (Poslanec dr. Beer: od koga je ukaz? Od vlade?) Od vlade je, od ministerstva. Uvod se glasi (bere): „Zapazilo se je, da se je veliko mladeničev oglasilo iz nenemških šol v c. in kr. vojaške šole pa so bili čudovito nevedni v najimenitnejših stvaréh avstro-ogerske zgodovine in najvišje vladarske hiše“.

Le-ta ukaz je prišel, kakor vidimo, v Dunajske liste in na podlagi teh se je napisal nek uvodni članek v necem glavnem glasilu

liberalne stranke pod naslovom: „Panslavisti v Avstriji“. V njem stoji (bere): „Predsednik spodnještajarskih okrajnih šolskih svetov, c. kr. namestnijski svetovalec (Viktor baron Hein, c. kr. okrajni glavar v Mariboru. Uredn.), je moral uradno grajati v posebnem ukazu, da veliko mladeničev prihaja v c. in kr. vojaške šole, pa so čudovito nevedni v najvažnejših stvaréh avstro-ogerske države in najvišje vladarske hiše. Slovenci pa so najbolj božani ljubčki (Glasni smeh na desni) vlade, ki drži že 11 let krmilo države v rokah. Na vse strani so narodnim željam bindišarjev stregli in pomogli so jim do uspehov, kateri so jim sedaj popolnem zmešali glave (ponovljena veselost na desni). Kaj se je doseglo? Da dečki vzrastejo iz tistih ljudskih šol z nenemškim učnim jezikom brez vsega avstrijskega domoljubja (čujte, čujte! na desni.), da jim ostane zgodovina Avstrije, zgodovina vrojene avstrijske hiše čisto neznano torišče v tem, ko se ne sliši enaka tožba o ljudskih šolah z nemškim učnim jezikom“. Ali mi se bojimo, da še ta pomanjkljivost, uradno dokazana in grajana nevednost ni nikakor dovolje označena. Ako nas vse ne moti, ne ostaja samo avstrijsko mišljenje na slovenskih šolah z njih slovenskimi učitelji in kateheti, ampak če se učenci ne učijo najimenitnejših stvari iz avstrijske zgodovine in avstrijske vladarske hiše v ljudski šoli, učijo se gotovo namesto teh stvari čisto drugih, toda o njih molči še vljudni c. kr. namestnijski svetovalec“.

Že sem rekel, da se v uvodu onega ukaza ne more misliti na ljudske šole na južnem Štajarskem in sicer že samo iz tega uzroka, ker dečki iz slovenskih ljudskih šol spodnještajarskih niso nikoli se oglasili, naj bi jih vzprejeli v c. in kr. vojaške šole (čujte, čujte! na desni), torej se tudi ni moglo na njih kaj enacega opaziti (Resnično! na desni). Čutim torej, ker so nas tako obdolžili, potrebo izpovedati po vsej resnici, da sem imel v 18. letih dovolje priložnosti, naj se prepričam, kaj da mislijo in kaki da so učitelji na spodnjem Štajarskem. Kakor povsod, imamo tudi tukaj prav dobre, dobre in manj dobre šole. Akoravno napravlja tako v celem učitelj šolo, vendar pa pride v tem veliko na vnanje okoliščine in posebej na redno obiskovanje šole. Ali eno, moja gospôda, našel sem povsodi in to je: da izpolnjujejo učitelji svojo dolžnost ter vzgajajo šolske otroke v domoljubnem smislu in vzbujajo v njih srcih ljubezen do najvišje vladarske hiše, ne samo marljivo, marveč tudi z navdušenjem in vselej. (Pritrjevanje in ploskanje na desni.)

Moja gospôda, podajmo se v duhu v tako šolo. Ravno je pevska ura; na konci te ure reče učitelj: „Sedaj pa zapojmo cesarsko pesem!“ Kakor na povelje vstanejo otroci, vsak se giblje in ziblje, vsak čuti, da pride sedaj